

Dissertatio inauguralis medica, de morbis occultis ... / respondens David Samuel Madai.

Contributors

Madai, David Samuel von, 1709-1780.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Typis Joh. Christiani Hendelii, Acad. Typogr, [1732]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/cwzutacs>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE

MORBIS OCCULTIS,

Quam,
AUSPICE DEO PROPITIO
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſæ Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E

DN. D. MICHAELE ALBERTI

SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE
PUBLICO ORDINARIO, ETC.

DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptor ac Promotore ſuo omni honoris cultu proſequendo,

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS DO
CTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HOMIS LOCOQUE CONSUETIS

ANNO MDCCXXXII. D. OCTOBR.

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI SUBJICIET
RESPONDENS

DAVID SAMUEL MADAI,

SCHEMNICIO-HUNGARUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELI, ACAD. TYPOGR.

PROOEMIUM.

Sicut juxta Apostolicum
effatum *Rom. VI, 23. Mors stipen-*
dium peccati est, ita etiam secun-
dum *Syracidem XXXVIII. 15. qui*
peccat adversus opificem suum, inci-
dat in manus medici: ob id morbi
sunt præmia peccatorum, & B.

Spenerus in Concion. pœnitent. Part. I. Conc. 28. p. 594. elo-
quitur: Wie ein Krancker, der seine Krankheit eine
Züchtigung von den Höchsten seiner Sünden wegen zu
seyn erkennet, und nachdem er sich mit GOTT ver-
söhnet, billig der medicinischen Mittel sich gebrauc-
het: sicut porro quædam peccata manifesta, alia ve-
ro vicissim occulta sunt, juxta *Psalmum XIX. 13. me in-*
quam ab occultis absolve & XC. 8. Proponis iniquitates no-
stras tibi, occulta nostra lumini faciei tuæ, Sapient. XVII.
3. nam cum statuerunt se in occultis peccatis obscuro oblivio-
nis velamento latitatueros esse, dispersi sunt expavescentes
graviter & simulacris perturbati, ita dantur etiam mul-

tiplices mortis & morborum causæ occultæ, quarum quædam plane divinæ aut spirituales aut dæmoniacæ existunt, quemadmodum jam inter antiquissimos HIPPOCR. *Lib. Prænot. §. I. text. 14.* dicit: *simul vero & si quid divini in morbis inest, etiam hujus prænotationem ediscere oportet*: inde multi Hippocratis vestigia legerunt & quadantenus in illud *Θείον* scrutari conati sunt, e quibus eminuerunt MELCH. SEBIZIUS in *divino quod Hipp. in morbis considerandum in prognosticorum suorum vestibulo præcepit*, VALESIUS in *Philosophia sacra*, FERNELIUS de *abditis morborum causis*, ANDR. CAESALPINUS de *investigatione Dæmonum*, GREG. HORSTIUS *obs. med. singul. Lib. XI. obs. 17. p. m. 550.* JORDANUS de *eo quod divinum est in morbis humani corporis*; quo loco adjicimus verba HERMANNI CONRINGII in *Ep. ad Jordanum*: *Sane doleo, ille ait, raram adeo in medicorum libris rei hujus memoriam reperiri, esse qui omne hoc rideant, miror: cæterum hæc opinionum illa vis est: imus, qua itur, non qua eundum est & sequimur antecedentium gregem: & veritati utique perquam consonum est, quod B. SPENERUS in Theol. Bedencken Part. I. cap. I. Sect. 49. p. 238. asserit: aus einigen Orten Heil. Schrift läßt sich abnehmen, daß die bösen Geister bey denen Kranckheiten oft mehr Macht haben, als man insgemein gedencet, conf. LUTHERI Haus-Postill F. Michaelis, ut & SPENERUS Glaubens-Lehre p. 351. 352. bey leiblichen Kranckheiten läufft auch des Teuffels Gewalt vor. huc quadrat PLUTARCHI effatum §. Symposiac. c. 7. Quodammodo Philosophiam tollunt, qui rebus mirabilibus fidem non habent: oportet autem quam ob*

cav.

causam aliquid id fiat, ratione tractare: quod vero id fiat, ex historia est sumendum: quam ob rem haud otiosa ac penitus obscura occupatio est aliquando & aliquatenus in occulta scrutari & rimari, ne præjudiciis falsisque opinionibus mentem nostram corrumpamus: in qua indagatione vero prudentia requiritur, ne monstra phantasiæ pro occulto aliquo phænomeno producamus, & vana loquacitate atque siculis gerris curiosa ac in judicando imbecillia ingenia seducamus, in qualem nugacem garrulitatem illud ERASMI ROTEROD. Lib. 8. apoph. cadit: EURIPIDES cum male audiret ab hominibus ob oris graveolentiam, multa inquit in illo occulta computruerunt: ast ne occulta talis commentorum putredo ac impudens phantasiæ gloria & ostentatio, pro aliquali veritate arripiatur, contra sciolas tales vanitates præsertatione opus est; quare veritas facti ante commendanda, priusquam ad causarum vel veritatem vel verisimilitudinem accedamus, sicut vicissim uti morbi, ita etiam horum causæ non semper perspicuitate se probant, sed occultis aliquo modo annumerari debent: ob id FERNELIUS de abditis rerum causis Lib. II. cap. X. disserit: occultus totius substantiæ morbus est, qui non ex manifestis, sed ex abditiore quadam causa processit: - - - non enim ejusmodi causæ sola putredine (ut rudioribus plerisque visum est) sed occultiore quadam vi infensæ sunt: Qui unam putredinem epidemiorum, pestilentium, contagiosorum & venenatorum morborum causam esse contendunt, maximis febbris offusi omnia permiscunt atque perturbant; ut qui investigandi sollicitudine abjecta vehementissimos quosque mor-

*hos nullo delectu vel ad plethoram, vel ad cacochymiam, vel ad obstructionem, proxime vero ad putredinem, quæ ex illis genita sit, referunt. Non aliud quam has causas tota arte illos audias circumferre & intonare, quasi nil majus possit in corpus irruere: hætenus FERNELIUS: ast ne frivolam illam metamorphosin committamus, ut ex occultis ministrante lepida imaginatione plana ac manifesta effingamus, neve alia phænomena sub torpore judiciosæ scrutationis simpliciter pro occultis habeamus, iterum attentione opus est, alias illud accidit, quod in versiculo proponitur: *amplius quam est suspicamur res prius non cognitæ, ante conatum admiramur, quæ ridemus cognita, cui meliora nota non sunt, servit is pejoribus*: quam diu interim res occultæ simul valde intricatæ ac obscuræ sunt, tam diu deliberandum, quod statuendum est semel: ad minimum huc quadrat *l. in obscur. ff. de Reg. Jur. Solemus in obscuris quod verisimilius est, aut quod plerumque fit, inspicere: SPIG. in Lex. Jurid.* Si vero in occultarum rerum indagine, loco lucis obscuritatem magis affundimus, tunc huc etiam congruit: *cujus sententia latet jure civili improbat. l. si legatario §. fin. ff. de fideicommiss. libert.* Ast ne diutius generatim in occultis hæreamus, propositum nostrum est succincta deductione quantum fieri potest & circumstantiæ permittunt de MORBIS OCCULTIS præsentī Inaugurali dissertatione agere, cui instituto ut manifesta benedictio cœlestis annuat, exoptatosque successus largiatur, est quod in limine hujus disquisitionis humillime precamur.*

§. I.

Veritatem aliquando latitare, adeoque ingenuos & assiduos scrutatores requirere, haud incognitum est assertum, hinc divina sapientia quandoque in naturalibus *aliquandiu* occultorum illustrationem mentibus hominum instillat, ut huc valeat, illud Psalmistæ effatum *Ps. LI. 8. En veritate delataris in præcordiis & in occulto sapientiam notam feceras mihi*: quid quod pius admirator operum divinorum non raro exclamare potest juxta *Esaïam XLV. 15. Utique tu Deus fortis, præbens te latibulum*: recte itaque P. ZACHIAS *Quæst. med. Legal. Lib. VI. tit. I. qu. 9. n. 14. concludit*: *Consentaneum ergo est, tam morbos, quam mortes miraculose evenientes, habere in se aliquid ardui & difficilis & ab hominum cognitione remoti*: Dum itaque impræsentiarum *Morborum occultorum* brevem explicationem suscipimus, mox in animum incidit illud dictærium, quod de *occultis haud judicet Ecclesia*; quare facile occupatio circa res occultas otiosa, sciola, supervacanea ac inutilis videri posset, dum *arcana* talia scientiæ *humanae* præclusa judicari queant, ut si nihilominus mens humana in *abscondita* talia introspicere & scrutari gestiret, facile totus labor *nota temeritatis* atque proterviæ affici queat: utut vero quædam res, ac nonnullæ causæ in *totum* & in hac vita *absolute*, aut *omnibus* hominibus, occultæ esse possunt, aliæ vero in *tantum aliquandiu* & *nonnullis* solum hominum mentibus, ita posteriorum indagatio & investigatio *minus* culposa & infructuosa est: significatum illum *absolutum* *occulti* allegat CALVINUS in *Lexico Jurid. tit. occultum*, ubi

ait: *quod haudquaquam probari potest, quod prorsus ignoratur, vindictæque expers est, in hoc seculo*: declaramus itaque in hoc titulo *prædicatum* in significato *limitato* accipiendum esse: complectitur vero porro prædicatum occulti, sensum *intimioris domestici* mali, qui nostræ acceptioni perinde conformis, dum in morbis *causæ, signa, effectus* &c. interdum eximie latitant, subinde etiam difficili investigatione indigent: aliquando etiam occultum, *astutum* quid, fictum & dissimulatum denotat, qui significatus nostræ acceptioni minus conformis ac conveniens est, quam ob rem in *magis proprio* sensu hoc prædicatum assumimus: dum vero in certis morbis *signa, causæ & effectus* valde latitant, ita ut plurimum hi morbi valde intricati, periculosi, imo plane horrendi sunt, & de iisdem valet, quod LIBANIUS *declam. 1. & 24.* elocutus est: *qui res horrendas maxime peragunt, in latendo securitatem constituunt*: prædicatio autem *occulti* iterum accipienda est in relatione ad medicum *doctum & peritum*, minus idiotam, imperitum, aut plane medicastrum & unguentarium: nam de alte sapientibus, sciolis & *crypto criticis* nobis sermo non est, quibus in *naturalibus* scientiis nihil ferme occultum & absconditum est & quia veram rerum ignorantiam figmentis atque phantasiis compensant: & tales πολυμαθῆσται tanto aliquando fastu turgent, ut proximi ab Apolline & Minerva esse sibi persuadeant, qui tamen rectius πολυμεθῆς illud CICERONIS elogium possident *Lib. I. offic. c. 6.* *est vitium, quod quidam nimis magnum studium multamque operam in res obscuras atque difficiles conferunt easdemque non necessarias*: quare nobis de talibus occultis qualitatibus sermo est, quæ in hominibus ad certum tempus

pus absconditæ sunt, uti v. g. *Pestis* ad tempus quoddam quoad *indolem* suam *specialem* valde *incognita* & occulta, testimonio *specialissimi* illius pestilentialis *sudoris Anglicani*, donec post aliquam temporis moram eadem indoles inclarescat, quo etiam *cura per Expectationem* referenda est, quam quoad hunc etiam sensum *D. Præses* peculiari differt. explicavit & commendavit; nec non illæ occultæ circumstantiæ annotandæ erunt *generali* commemoratione, quæ post mortem se produnt, ut inde medicus *causam* morbi ac mortis detegat, & hanc cum reliquis respectibus connectat, indeque tantum ad artis medicæ usum conferat, ut vel *cognitionem* vel *applicationem* in eadem augeat.

§. II.

Sed dum de *Morbis* occultis sermo instituendus erit, iterum ad evitandam ambiguitatem non *privative* & cum exclusione aliarum ad morbos spectantium circumstantiarum, adeoque strictiori sensu morbi appellationem accipimus: ast in præsentī titulo juxta tropos dictionis ex parte etiam in sensu metonymico, ubi causa pro effectu, aut adjunctum pro subiecto ponitur morborum notationem intellectam esse volumus, insuper etiam non modo ipsius morbi *schemata*, speciem, characteres, signa & symptomata, sed & illius *causas* modo *proximas*, modo *remotas*, ut & harum causarum *effectus*, vel ad *convalescentiam*, vel ad *mortem* tendentes comprehendimus: & hæc amplificatio medicis inusitata haud est, siquidem CASP. BRAVO *Resol. Med. Part. II. disp. II. Sect. V. Resol. 7. §. 3. pag. 430.* dicit: *aliquando Galenus morbos vocat aliquas causas continentes, quatenus in ordine ad curationem sumitur ab illis indicatio*

curativa pro morbo & symptomate, quatenus continenter dependent ab illis & ex earum ablatione statim cessant: accedit IOVBERTI assertum in annot. in Galeni Libr. de diff. sympt. p. n. 218. n. 41. attamen quidam morbi symptomata etiam dici solent, ut febres internarum inflammationum comites; proinde sub hoc morbi titulo non æque semper exactum morbi schematismum aut typum intelligimus, neque semper morbum perfectum, sed etiam statum morbosum, aut valetudinarium, sub quo subjecta nec exacte ægrotant, nec exquisite valent, agnoscimus sie sind weder recht fränck noch gesund, wüsten selbst nicht was ihnen fehle, modo decumbunt, modo obambulant, müsten sich zuweilen niederlegen, stünden wieder auf, schlichen herum, und könnte man aus ihren fräncklichen Zustand nicht flug werden; quare etiam talis status occultum morbum præsentat: aliquando certæ morborum species personalibus symptomatibus ita immutantur, ut primo intuitu occulti & absconditi compareant, siquidem ex certis ægrotorum moribus, educatione, hæreditaria dispositione, consuetudine, sensibilitate, insuetudine ægrotandi &c. nova ac insolita symptomata diversis morbis se immiscent, eosque obscuros & aliquamdiu absconditos reddunt, donec post aliquam moram exercitatis ingeniis sub attenta scrutatione manifesti reddantur: distinguendi vero etiam sunt morbi corrupti, complicati, endemii, in alias regiones emigrantes, consequentes &c. qui quidem primis temporibus satis absconditi existunt, postea vero a peritis medicis luculentius in sua indole cognoscuntur: de reliquo evitandas esse judicamus ex parte spinosas, ex parte otiosas & infructuosas disquisitiones, juxta veterum stylum occultas qualitates

pro

pro themate ac objecto tractantes: siquidem speculativa elementorum mistio, confusa cardinalium physicarum qualitatuum miscela, perversi quatuor corporis qualitatuum attractricis, retentricis, alteratricis, segregatricis effectus &c. obscurum & occultum per æque obscurum & occultum proponunt, quales conceptus & respectus res manifestas atque perspicuas facile obscurare & occultare possunt: sciendum præterea est, quod inter antiquiores Physicos & Medicos monstrum illud occultarum qualitatuum magis enutritum fuerit, siquidem inde variæ anonymæ intemperies humorum, metamorphoses formarum, ac alterationes substantiarum excogitatae & accusatae fuerant, *conf.* SENNERTVS *Prax. Lib. VI. Part. I. de morbis occultis, cap. 1. 2. 3.* interea etiam antiquissimi medici talium occultarum qualitatuum in morbis obviarum mentionem fecerunt, sicut Hippocrates de nonnullis morbis *Lib. de arte §. 21. text. 21.* dicit: *quod eorum omnium inspiciendi potentia privata sit:* denique in generali hac tractatione annotamus, quod præter ante citatos authores adhuc alii occultorum morborum mentionem fecerint, utpote PAVLVS MÜNTZERS in contradictionibus quibus ratio & curatio morborum occultorum delineatur, EVSTACHIVS RVDIVS de morbis occultis & venenatis, PETRVS VERDERIVS de morborum ac symptomatum occultis manifestisve causis: FALLOPIVS *L. de morb. gallico c. 20.* COLVMBVS *Lib. I. de Peste c. 23.* MERCATVS *Lib. III. de morb. q. 174.* STEEGIVS *Lib. III. de Medic. theoret. c. 2.* GREG. HORSTIVS *instir. med. disp. V. coron. I. qu. 13. 14. ut & in disp. de anæmia vitali & mortua.*

§. III.

Ad specialem morborum occultorum explicationem accedentes, primo loco nonnullorum malignorum & contagiosorum morborum mentionem injiciemus, qui nonnunquam specie, ut plurimum quoad specialem essentiam causæ occulti existunt: de Peste ipsa plurimi Loimiatri confitentur, quod multis speciebus discrepet, ita ut per initia absconditum morbum producat, donec aut in medio progressu, aut ultimo egressu illius genius magis patefiat: nec defunt alii morbi epidemii & grassantes, qui per initia æque adhuc quoad malignitatem suam occulti sunt, nisi suspicio grassantibus aliquo tempore malignis morbis, omnes ferme morbosas invasiones, pro malignis habeat metuatque; interdum, malignæ febres innocentem qualitatem assumunt, & sub larva benigni affectus se occultant, donec peracuta illarum indoles præcipitato & ut plurimum funesta decursu atque eventu se manifestet: aliquando quosdam homines morbosa afflictio corripit, quam interdum & medici & alii pro transitorio æstumant malo, cujus genuinam indolem haud exacte cognoscunt, adeoque injungunt, man müsse warten, erwarten, abwarten, auswarten, wohinaus es gehen werde, interea præter expectationem brevi valetudinarius moritur, hinc illæ lacrymæ & querelæ es müste eine sehr giftige Krankheit gewesen seyn, da dieser Mensch gar nicht zu Bette gelegen: nonnunquam ipsa peste alicubi grassante, quidam homines de languore corporis, gravitate & dolore capitis conqueruntur, attamen obambulant, edunt, bibunt, dormiunt & subito moriuntur: quandoque in talibus affectibus accidit, ut pulsus sit sanus, urina

na *sana*, æger tamen *moriatur*, unde iterum morborum talium qualitas admodum latitat: interdum pro varietate *anni temporum & tempestatum* morbi quidam *epidemici* ingruunt, qui modo symptomata *ophthalmica*, modo *anginodea*, *rheumatica*, *prunellodea*, *parotica*, *inflammatoria*, *semi paralytica*, *lipothymica*, *phrenitica* &c. complectuntur, sed non raro satis *absconditi* sunt, quare vulgus de iisdem eloquitur es grassire eine Stauppe, daraus man nicht recht Flug werden könne: hanc *injuriam aëris* sub *occultorum* morborum tractatione præc. antiquiores medici acausarunt, insuperque *malignos* ac mortiferos *siderum* influxus, nec non *elementorum* *malignas commiscelas* atro notarunt carbone, siquidem *hodiernum* adhuc in talibus afflictionibus *malignitas tempestatum* inculpari solet, es wären schlimme Witterungen: inter alios affectus, qui se occultant, præc. etiam annotanda est *Purpura epidemica*, quæ satis sæpe mirificam larvam induit, ita ut non modo *primo* suo accessu, sed & *ulteriori* progressu, plane *aliam* morbi faciem assumat, hinc aliqui insolita *virium imbecillitate*, *agrypnia*, *appetitus prostratione*, *anxia oppressione pectoris*, *cardialgia*, *nausea*, *palpitatione cordis*, *vomitibus*, *colica*, *tussi*, *spasmodis*, *lipothymia*, *sudoribus* molestis, suspectis atque olidis, *diarrhoea*, *pruritu cutis*, *insomniis* angustantibus &c. affliguntur, ut talis status morbi perquam *absconditus* compareat, donec *successu temporis* efflorescentia purpurata conspectui magis se exhibeat: quod vero *causas* talium malignorum morborum attinet, tunc perinde, morbi tales occulti nominari possunt, dum neque materia maligna *in se*, neque in *relatione* ad *alios* morbos malignos

adeoque in sensu *discretivo* cognoscitur : etenim non sufficit ore tantum effari in Peste, petechiis, purpura, catarrhali maligna febre, variolis &c. materiam *alcalinæ* essentiae & *acrem* esse, cujus asserti *nulla solida* ac sobria & sufficiens reddi potest ratio, cum extemporanea mox obtingat oblocutio, cur purpura non est petechialis febris, cur variolæ non sunt morbilli &c. &c. si causa materialis *semper* est *alcalina* & acris; cur non dantur præter *alcalia volatilia* etiam *acida talia*, cur non *sulphurea* rarefacta, cur non *mixta* e variis talibus substantiis, cur non ob *diversitatem speciei*, *subtilitatis* ac miscelæ, nec non ob *discrepantem relationem* ad *diversas species humorum*, etiam ad *diversas morborum* species contribuere poterunt? quam ob rem non sufficit, tantum aliquam *essentiam* materię *supponere* ac adstruere, sed necesse est, si *nihil occulti* in hac disquisitione superesse, verum rectius *evidentia* & *certitudo* adesse debet, ut *aliis* argumentis causæ *materialis essentia* demonstretur, quod tamen factu *difficillimum* erit; quamdiu vero hujus causæ materialis explicatio in *infirma opinione* & præsumptione subsistit, tamdiu eadem *occultis* sic dictis qualitatibus annumerari meretur.

§. IV.

Præter tales *occultos* morbos adhuc *alii similis* conditionis reperiuntur, qui a communicato *animalium* diversorum sic dicto veneno, aut *virulento* ac pernicioso liquore *salivali* oriuntur, quando videlicet *canes* aut *lupi rapaces*, *iracundi*, aut *rabidi*, nec non *araneæ*, *viperæ*, *tarantulæ*, *scorpiones* homines mordent aut pungunt, quando *philtrea* clanculum propinantur, unde non nisi
turbulenti

turbulenti morbi originem trahunt; quodsi itaque medici alique homines *prægressarum* talium causarum *inscii* fuerint, ipse etiam æger subito *morbi vebementia* obruatur & in *deliria* confestim ac *extremum* angorem delabatur, quo minus præviam læsionem significare queat, tunc morbi ob intricatum ac perplexum suum statum valde obscuri & occulti, præc. dum signa & symptomata illorum pro diversitate *subjectorum*, *ætatum*, *morum*, *temperamentorum*, *diætæ*, *vitæ* generis, *virium*, *locorum*, *climatis* aliarumque circumstantiarum eximie *discrepant*, adeoque *spasms*, *convulsionibus*, *deliriis*, *anomalis febribus*, perversis conatibus excretoriis, inflammationibus, congestionibus, aut formantur & augmentur, aut alternant, ut e tali confuso morbofo statu, medicus exactum schema vix facile agnoscere queat, adeoque tales affectus *occultum* quoddam morbi schema exhibeant: & dum philtorum mentionem injecimus, ita ex *Aetio* constat, quod aliquando *sanguis humanus* eo adhibeatur, qui ingestus interdum *veneni* instar *operationem* suam præstitit, *conf.* BARTHOLINVS de *sanguine vetito* & juxta ZAC. LVSIT. *fatuitatem* attulit *Prax. admir. Lib. 3. obs. 73. 82.* SENNERTVS *Paralip.* quales affectus morbofi valde *absconditi*, *perversi* & *occulti* existunt, ut medicus magna opera ac judiciofa indagatione *verum* morbi genium explorare debeat: & quid de diversis *Morbis Animi* dicamus! quorum multi valde sunt *occulti*; quidam illorum principem causam in *fixa*, *tenaci*, firma, *adversa*, perversa & inquieta ideali ac *moralis* ratione & occupatione habent, aliqui vicissim in *latitante* vitiosa præternaturali qualitate *corporis*: aliqui in *una confusa*
mentis

mentis operatione sedem suam habent, *reliquis* licet *salvis*, ut ægri alioquin per temporum *intervalla integra* ratione præditi videantur, quando vero vel ipsi, vel per alios impulsæ ad illam *specialissimam* ideam & operationem mentis ruunt, tunc eminenter *animo* ac *corpore* ægrotare observantur, ut non raro *genuina* morbi *indoles*, *species* & *sedes* latitet: interdum accidit, ut vel valde *sensibilia*, inquieta, *speculabunda* & *præcipitia*, vel vicissim *duriora*, *tenaciora* & intricatiora ingenia in *profundas*, *spinosas*, *mysticas*, *abstractas*, *subtiles* &c. meditationes delabantur, indeque haud facile emergere possint, sed potius in talem labyrinthum intimius implicentur, & posthac *animus* & *corpus* in *confusionem* transeant, qui affectus ut plurimum valde intricati ac *occulti* existunt, quorum progressus ac processus admodum *irregularis* est, ut nunc *hunc* nunc *aliū* morbi genium æmuletur, adeoque attentum ac sollicitum medicum admodum distrahatur & in *dubio* relinquitur: simili modo in mentibus *tenellulis* ac *sensibilibus* per varias occasiones ac vicissitudines rerum, modo per *pavorem*, *angorem*, *metum*, *terrorem*, horridam ac terribilem *imprecationem* valde intricati affectus *convulsivi*, *contractorii*, *atrophici*, *hectici*, *mirifice* qualificati excitantur, qui ob *implicatum* suum statum interdum *incantamenti* adscribuntur, quippe quæ accusatio mox denotat, quod hi morbi adhuc *occulti* sint: & quæ non affectuum morbosorum specimina valde *perversa* ac latitantia, ex *mærore*, *ærumnis*, immodicis *desideriis*, *concupiscentiis*, *amore*, *libidine* curis aliisque *inquietis* ac *turbulentis* animi motibus, proveniunt! quæ ut plurimum si *non semper occulta*, attamen

eximie

eximie intricata existunt, ut sub concursu *confusæ* operationis mentis, insuper perquam *anomalæ* commotiones in processu *vitali* occurrant, quarum systema difficulter inclarescit, ut multa obscuritas iisdem adhæreat; hinc judiciosi ac periti medici, tales animi morbos, provalde *intricatis & vexatis* æstimant.

§. V.

Haftenus commemoratis morbis adhuc multi alii annumerandi veniunt, e quibus nunc affectus *Lunaticos* & sic dictos *Sidereos* allegare placet: haud quidem *speciales influxus malignos*, nomine & omine occultos, fidereos hoc loco accusamus, sicuti *veteribus* in more positum fuerat, sed potius ejusmodi morbos denotamus, qui circa *lunæ phases, eclipses solis aut lunæ, solstitia & æquinotia*, eminentiores *constellationes*, ingruentes *tempestates turbulentas*, maxime *subitaneas*, insignes exacerbationes patiuntur, adeoque ipso facto communionem cum *macrocosmicis* mutationibus testantur, *schemate* vero suo admodum *implicati* interdum sunt, ut medici non raro ambigant, ad quam *classẽ* morborum proprie illi referendi sint, dum aliquando varias conjunctas, aut *complicatas* species complectuntur; quare dubii fluctuant, qualem causam *atmosphæricam* agnoscere debeant, an *materialem*, an aliam, præc. si observant, quod tales homines in *mentalibus* functionibus & quoad *corporis* æconomiam valde agiles, flexiles & *sensibiles* existant, hinc vulgo nominantur *wetterwendische Menschen*, welche sich nach den Wind richten, einen Calender an ihren Leib tragen, und von einen Lüfften können afficiret werden: non quidem scrupulose in causam illam *materialem* inquirere

C

placet,

placet, quam aliqui e *sideribus* effluam ac *emanantem* supponunt: nos post habita hac *spinosa* inquisitione *veritatem facti* amplectimur, & observamus, quod *sub* talibus *mutationibus siderum & temporum* ut plurimum mutationes *atmosphæricæ* quoad *qualitates phycas* obtingant, quæ ut causæ naturales modo *subtili*, modo *crassiori* efficacia *sensum & corpus* hominum afficiunt, & subinde ad prædictas *morbosas* afflictiones ansum ministrant, interea adhuc tam in *schemate morbi*, quam in nexu causarum, morbum talem attinentium, *multæ & multis occultæ* circumstantiæ occurrunt: Aliquando *occulti* quid morbis *Hæreditariis* inest, quando non proxime a *parentibus*, sed potius *majoribus* tandem derivari debent, neque a *simili specie*, sed alio *connexo* schemate morbi proveniunt, nec perspicue culpa in *materiali* causa, sed potius *motuum* vitio consistit, nec constanter vitia *motuum* ad *corporis* œconomiam spectantium, sed simul vitia *phantasiæ*, aliarumque operationum mentis & *morum* concurrunt, ut sæpe loco *luculentæ* causæ responsum obtineamus, es sey eine Freundschafts Krankheit, stecke schon in Geschlecht oder Familie, sey ein angeerbet und fortgepflanzt Ubel: es stecke einmal in Gemüth und Geblüth &c. man könne nicht dahinter kommen, woran es liege, man könnte die heimliche Ursache nicht aussinnen und finden wo sie stecke, & quæ harum formularum aliæ sunt: Quicunque etiam *Morum & Morborum nexum* morosè negant, illis variæ specialissime morborum qualitates *occultæ* sunt & manent, & sæpe in *corpore* ac *materialibus* causis culpam inquirunt, at *haud inveniunt*, quoniam in *mente & moralibus* respectibus illa hæret, id quod latius demonstra-

vit

vit *D. D. Præses* in *disp. de Morum & Morborum Consensu*: nec rarum sed *quotidianum* phænomenon est, quod tales homines in *ægrorationum processu & decursu* reperiuntur, quales in *moribus* esse solent: Et quid dicamus de *Idiosyncrasiis* in morbis obviis, quas medici interdum *diu non* agnoscunt, donec *successive* sub sollicita & attenta scrutatione eadem ex una & altera circumstantia, curatius observata & conciliata, innotescant; id quod etiam valet de articulo *antipathiae & sympathiae*, qui in morbis *multas occultas* qualitates intermiscet, insuperque judiciosum medicum requirit, quo illas absconditas circumstantias, morborum *curationi* præc. *resistentes*, detegat, ne otiosum ac sterilem spectatorem & expectatorem se in talibus affectibus præbere debeat: ex quibus ad minimum quoad *factum* patet, quod exercitatis etiam ingeniis id contingat, ut interdum in latitantibus circumstantiis curatius & attentius scrutari debeant, ne *tota* morbi species *larvata* & occulta maneat: quid quod ob hanc etiam considerationem *ars medica longa* est: specimen hujus indagationis & scrutinii occultorum morborum exhibet nobis *Hippocrates*, qui *Democritum* Philosophum prius veratro dignum judicavit, postea vero pro optime sapiente illum declaravit, quare in *Ep. ad eundem* data, ita scribit: *ego sane mihi videor majorem reprehensionem, quam honorem artis me affecutum esse: ego enim ad finem medicinae non perveni, etiamsi jam Senex sim neque enim ipsius inventor Æsculapius. - - - proinde epistola a te ad nos missa, veratri medicinam reprehendebat: inductus equidem sum ô Democrite, velut insanienti veratrum daturus, non perscrutatus, qualis quis tandem esses: ubi vero tecum congressus,*

C 2

cognovi

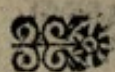
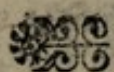
cognovi non desipientiae opus, sed ferme omni laude ac commendatione dignum, valde laudavi naturam tuam, optimumque naturae ac mundi interpretem te judicavi: eos vero qui me induxerunt ad te, velut insanientes deprehendi; nam ipsi medicamento opus habebunt.

§. VI.

Accidunt porro varii alii irregulares & occulti morbi, qui a *Polyposis* concrementis in *diversis* corporis partibus, regionibus & vasis sanguiferis proveniunt, adeo ut *interdum* ipsius *Polypi cordis* diagnosis satis intricata, vexata & abscondita sit: per scrutinium enim ac industriam anatomicam tandem ejusmodi præternaturalia concrementa detecta fuere, quæ antea valde perversis phænomenis & signis morbosis ansam præbuerunt, quemadmodum *Polypum in processu falci formi* describit BLEGNY *Zodiac. Gallic. An. 1680. Junio obs. 2. p. 122.* præterea *Polypum Bronchiarum & tracheæ* enarrat BARTHOLINVS in *Act. Hassn. Vol. V. obs. 30. p. 94.* sed quis ex prægressa *hæmoptysi, tussi* valde *frequenti*, maximeque *importuna, vomitu crebro, vigiliis, dolore capitis, siti, dolore dextri lateris infra costas ad sinistrum & dorsum, spiritu difficili, pulsu debili &c.* talem polypum in loco indicato suspicari potuit? *Uteri Polypum* recenset RVYSCHIVS *obs. chir. 6.* ast nisi hic polypus *conspectui* se præbuerit, quis potuerit ex *fluore albo immuni uteri prolapsu, aquosi & acris humoris effluxu* talem polypum ominari; alium *Polypum in antro Highmori* refert idem RVYSCH. *obs. 77.* ast quis potuit illico ex *malæ tumore & gingivarum excrescentia* hunc affectum intelligere! quis juxta GRÆFIVM de *Mulierum organis c. 8. ex Mensium retentio-*

ne & passionibus hystericis ex vero & certo *Polypum u-*
teri colligere potuit! quis juxta SPONIVM de *Polypo*
renum ex affectu *nephritico* talem causam præsumere po-
 tuit! quis ex intricatis doloribus capitis, tremore mem-
 brorum, vertigine, virium imbecillitate, sudore frigido
polypum in duræ matris sinibus juxta MALPIGHIVM de
Natura Polypi hariolari potuit: RAMATZINVS de *Con-*
stitutione anni MDC XCI. & ex eodem *Act. Erud. Lips.*
An. 1692. Majo Mens. p. 221. hunc commemorant casum:
præter alios vir sexagenarius præpinguis subita oppetiit
morte, in cujus dissecto cadavere sanguinis concreti duæ
fere libræ e pericardio exempti fuerunt ac in trunco ar-
teriæ magnæ adscendentis polypus inventus lacertulæ longi-
tudinem & magnitudinem referens, qui motum sanguinis
sufflaminando syncopen cardiacam, vel catarrhum suffoca-
tivum, vel apoplexiam quandam (hic ambigit ipse author
 in nominando affectu) *tanquam nomine sæpius magis,*
quam re discrepantes, intulisse videtur: quis potuit in illo
 fabro ferrario per biennium *maniaco* in auricula dextra
 polypum pituitosum insolitæ magnitudinis sine ramis
 & in sinistro cordis thalamo paris fere magnitudinis cum
 ramis præditum polypum præsumere, qualem profe-
 runt *Acta Berol. dec. I. Vol. 7. p. 89. 90.* quis potuit in
 illa fæmella 23 annorum *melancholica* avtochira polypos
 in cordis ventriculis & carotide externa agnoscere, sicuti
Act. Berol. dec. II. Vol. 7. p. 77. recensent: quis in illo in-
 tricato casu, quem GVILIELMVS COWPER in *Act. Phi-*
los. Anglic. An. 1712. n. 335. conf. *A. E. L. An. 1713. Mens.*
Octobr. p. 448. sq. in *suprema cerebri vena, quæ sinus fal-*
eis superior audit, polypum suspicari potuit: non minus

absconditi & intricati affectus oriuntur, quando in *oesophago* polyposa oritur excrescentia, quando aliquando obscuri, interdum acuti dolores in loco affecto, ut & gravis difficultas deglutitionis, *atrophia* &c. affligunt, & tandem in demortuis polypus talis reperitur, *vid. tr. D.S.S. Observatio de Polypo oesophagi vermi formi rarissimo, a nimio pulveris Hispanici sternutatorii usu excitato: conf. A. E. L. An. 1715. Mens. Octobr. p. 456. sq.* similem absconditum abdominis infimi affectum delineat SCHULTZIVS in *A. N. C. dec. I. an. 7. obs. 160. de Polypo vivo e vesica urinaria cum urina excreto*: talem occultum capitis affectum recenset PECHLINVS *Lib. II. obs. 2.* ubi p. 204. differit: ego in muliere, qui sexus coagulo illi polyposo magis est obnoxius, ex *Cephalæa* multorum annorum atrocissima & invicta pereunte notavi, sinus cerebri nigro mucilaginoso tenacique Polypo obsideri, diffusis per laterales venarum ramos aliquot pedibus, quibuscum extractus integer Corallii nigri fruticem proxime exprimebat: addit hic author occultum hujus affectus statum indicans: *verum isti dolores in sequiori sexu tam ingentes & plerumque statim utrum oriantur ab aëris aut peregrini fermenti adflatu, acrimoniam aut expansionem solito majorem in coagulum membranasque inferentis, aliis judicandum relinquo*: hisce observationibus addimus adhuc ex *A. N. C. Vol. 1. obs. 13. de polypo pendulo cum urina excreto & obs. 195. de massa polyposa per alvum rejecta*: quibus observationibus circa Polypos occupatas demonstratum damus, quam varii inde valde intricati ac occulti morbi oriuntur.

§. VII.

Occultis morbis annumeramus vexatissimas illas *Anomalias*, quæ *Mensium* fluxum præc. turbatum comitantur, ita ut non semper suppressio & imminutio illius sed interdum *sufficiens*, imo *largus* & *prodigus* ejus successus concurrat, interea primarium vitium in *moribus* & *ordine* illorum consistat; inde interdum proveniunt *convulsiones* admirandi speciminis, ut & *deliria* singularia, ita ut tales affectus aliquando plane incantamentis adscribantur; imo occurrerunt in historia medica tales casus, qui ob *Mensium* turbas *corporalem obsessionem dæmoniacam* præsentarunt, qualem commemoravit D. D. *Præses in tr. de anima Part. I.* neque quidem occultum aut infrequens plane est, cum ejusmodi anomaliis *Mensium communia* convulsionum & deliriorum schemata cohærere, aut nos hac tractatione *singularia* talia specimina intelligimus, qualia D. D. *Præses in disp. de Mensium anomaliis convulsivis* allegavit & explicavit; ita PLATERVS affectum *catalepticum* ex *Mensium* suppressione *Lib. I.* recenset: SALMVTHVS *Cent. 3. obs. 28.* aphoniam ex *Mensium* obstructione commemorat; huc pertinent valde implicata pathemata *hysterica*, quæ cum tali *anomalo* *Mensium* statu interdum cohærent, sicut BORELLVS *Cent. 3. obs. 48.* horrenda talia symptomata in casu quodam practico describit; conf. similes historiæ apud SCHENCKIVM *Lib. 4.* THONERVUM *Lib. 3. obs. 1.* HOEFERVM *Lib. 1. cap. 2.* PISONEM *obs. 24. 25.* FONSECA *tom. 1. conf. 90.* MERCVRIALEM *Tom. 4. f. 144.* PARÆVM *Lib. 23. c. 44.* BALLONIVM *Epidem. p. 145.* POTERIVM *Cent. 2. curat. 15.* aliosque: & dum hoc loco *hystericæ* passio.

passionis mentionem injecimus, ita per connexitatem causæ & affinitatem affectuum *Hypochondriaci* mali brevissimam mentionem injicimus, memores illius prædicati, quo *Senertus* hoc malum significare voluit, dum illud *polymorphon* nominavit: hic affectus multiplici sua *variatione* ac *instabili* qualitate nonnullos medicos adeo occaecavit, ut alios quosvis pene *obscuros*, *intricatos* & *absconditos* morbos, malum *hypochondriacum* vocare soleant: hinc nonnulla hujus passionis *symptomata* valde *confunduntur*, velut *flatulentia*, *splenetica* afflictio, *melancholica* mentis perturbatio &c. ut hæc nonnunquam pro forma & norma totius mali dijudicentur: dum vero impræsentiarum non ex aliorum falsis judiciis & paralogismis nostrum thema explicare placet, ad minimum hoc loco illud indicamus, quod affectio hypochondriaca in variis subjectis & casibus *singulares* occupet cuniculos & latibula, in quibus aliquandiu occulta operatur, donec inde magis magisque egrediatur, seque manifestet: inde aliqui causam & culpam quærunt in depravato & debilitato ventriculo, in cruditatibus ventriculi & intestini duodeni, in spasmo intestinorum solitario, in obstructione glandularum intestinalium & mesenterii, in occlusionem vasorum capillarium abdominis, &c. &c. ut plurimum vero sub tali fugaci & nugaci judicio aut tergiversatione, nec morbum, nec causam morbi sæpe cognoscunt, sed hunc morbum ut athenienses Θεὸν ἄγνωστον venerantur: quare in vera hujus affectus cognitione tam *periti* medici interdum aliquandiu in *occulto* hærere debent, quam imperiti ut plurimum in tenebris latitant & mustitant. Addimus adhuc *Vermium* disquisitionem, qui satis sæpe
occul-

occultos morbos alliciunt, hinc interdum tam medici, quam alii *implicatos* ac *obscuros* morbos confestim *vermibus* tribuere solent: es stecken Würmer dahinter; inde multi ex Philosophia verminosa sapere contendunt & plenis buccis immo tubicine acustico ad vermes portentosa ostentatione provocant, sed sane *interdum* nimis præmature sapiunt & vaticinantur, ut huc quadret quod B. DANNHAVERVS in *Lactæ Catechetico Part. VI. p. 701.* ad verba ihr Wurm wird nicht sterben, commentatus est: die jancsfüchtige, überwitzige und müßige Schul-Lehrer haben sich über diesen Wurm dermassen gewürmet, daß sie darüber zu Würmern worden und wunderliche concept davon gehalten, auch andern gemacht, führen wurmstichige argumenta ein &c. sed hæc de *Fanaticis verminosis*, sive abusiva vermium accusatione: attamen *vera vermium* existentia in corpore humano mirabiles aliquando affectus morbosos excitat: PHILIPPVS MARCVS in *tr. de Lumbricis mira symptomata excitantibus* ait: p. 20. *Si quis morbos admirandos, & occultos observare vult, is eosdem in vermium vexa & sentina inquirat:* vermes itaque ad vexatissimos morbos convulsivos contribuunt: de *opisthotono a vermibus* vid. ZAC. LVS. *Prax. admir. Lib. 2. obs. 42.* SCHENCKIVS *Lib. 3. Spastico convulsivus morbus a vermibus male pro fascino habitus* describitur in *Breßl. Gesch. 37. Vers. p. 127. Chorea St. Viti a vermibus* allegatur in *Act. Berol. Dec. 1. Vol. 2. p. 54. Hysterica symptomata a vermibus* proferuntur a RIEDLINO *Lin. med. An. 6. Febr. obs. 21. p. 199. A.N.C. Cent. V. obs. 48. p. 70.* de virgine sedecim annorum commemorant, quod per semestre spatium laboraverit lassitudine totius corporis, pallore faciei, anorexia cum sempiterno vomendi conatu, alvi constipatione & interdum gravibus ventris torminibus: brevi post motibus

*bus correpta fuit convulsivis; finito paroxysmo semper tristis evadit, effudit lacrymas & tragicis gesticulationibus mirandum adstantibus causabatur stuporem: Quod vermes aphoni-
niam perquam intricatam & occultis qualitatibus præditam
provocent, varii casus testantur: conf. ZAC. LVS. l. c.
obs. 43. A. N. C. Dec. 3. an. 4. obs. 47. WEPFER. obs. p. 569.
Act. Berol. Dec. 1. Vol. 4. p. 69. à vermibus aphoni-
am commemorant Bressl. Gesch. 30. Vers. p. 423; nec
incognitum, quin potius in historia medica aliquoties ob-
servatum est, quod à vermibus singularia deliriorum spe-
cimina ortum traxerint vid, A. N. C. Dec. 1. an. 4. 5. obs. 37.
Dec. 2. An. 5. app. p. 77. An. 6. app. p. 78. RIEDLINVS Lin.
Med. An. 2. Novembr. obs. 17. p. 556. de furore uterino à
vermibus. vid. A. N. C. Dec. 2. An. 6. app. p. 40: Singuli-
tales affectus tam in proprio suo statu, quam præc. in sua
caussa valde intricati & absconditi fuere, quos ea propter
huic seriei annectere placuit, quamvis multi alii affectus
æque vexati, vermibus causam suam debentes, hoc loco re-
cenferi queant; velut Cephalalgia fonticæ & periodicæ
febres malignam indolem præsentantes paralyses, contractu-
ræ, asthmata, inflammationes, cardialgiæ, animi deliquia,
tumores ominosi &c: ut nihil de vermibus in variis cor-
poris partibus, visceribus, & regionibus corporis humani
reperitis, indeque aut morbis aut symptomatibus morbo-
sis sat obscuris & absconditis annotatis, seorsim latius di-
camus, de quibus passim observatores conciliandi sunt.*

§. VIII.

Sat multos huc usque admodum absconditos mor-
bos recensuimus & utinam tandem in hac commemora-
tione finem assecuti essemus, ne medicam artem suspectam
redde-

redderemus, ut malevoli promiscue judicent, quasi omnes morbi occulti, adeoque medicina ut plurimum fallax, incerta, & cæcis conjecturis plena esset: ast multi adhuc tales supersunt affectus exquisite occulti; ex illis in ordine affectus *hydropicos* particulares annotamus, huc spectant *Hydrops Oculorum, Thoracis, ventriculi, Peritonæi, Pericardii, Pulmonum, Uteri* bujusque *ovariorum, hepatis, cerebri, lienis,* &c: quales Historias allegant MORONVS in *directorio*, WALTHERVS in *Sylv. med.* SENERTVS in *Prax.* BONETVS in *Sepulchr. anat.* BLANCARD. *anat. practica, Acta Berol. A. N. C. Bresl. Gesch. tr. de Hydrop. pect. Collegii Vratislav.* alique sub suis titulis; quales affectus ut plurimum ita sunt absconditi, ut medici ingenue accusent es sey bey den patienten ein verborgener Schaden; hinc post mortem talium ægrorum tandem genium & causam morbi detegunt: quo loco latissimus patesceret campus, si in *observationes* discurrere & diffusam atque extensam deductionem proponere constituerimus; suffecerit digito tantum classes atque titulos morborum indicasse: Et quamvis *Hydrops pectoris* paulo magis manifestus esse videatur, tamen SYLVIVS *Lib. 1. Prax. cap. 50. §. 25.* testatur, quod hic affectus *cognitu admodum difficilis* sit: id quod etiam RIVERIVS *Lib. 7. Prax. Med. c. 5.* confirmat; eo pertinent *Hydatides* in intimioribus *abdominis & pectoris* latitantes, quando vel initia *alterius hydropici* affectus constituunt, vel cum *consummato* hydrope concurrunt, ubi duplici hoc respectu *abstrusum & absconditum* ut plurimum affectum constituunt; notatu dignum talem casum recenlet GR. HORSTIVS *Lib. V. obs. 33.* quem BONETVS. in *Sepulchr. Anat. Tom. II. lib. 3. Sect. 21. obs. 10. §. 5. p. 410. 411*

allegat: Addimus *occultum* illud schema morbosum, quod *in gravidationem* æmulatur, dum sub retentione mensium uteri intumescencia aliaque graviditatis signa oriuntur, quæ vero iterum cum aliis *ambiguis* signis conjuncta sunt, ut scrutatores & observatores titubent & hæsitent de *vera* in gravidatione, donec vel adhuc *viventibus*, vel in *demortuis* subjectis sese *mola*, aut *aliud* concrementum & *vitium* uteri, vel afflictio morbosa in *mesenterio* manifestet: hinc in & ex *Mesenterio* valde absconditi morbi oriuntur, generantur & radicantur, quod fusius demonstrarunt MARTINIVS *tr. de morbis mesenterii abstrusioribus*, nec non WARTHONIVS in *adenographia*, BONETVS in *Polyæthe* ubi de *morb. mesent.* tractat, aliique: Et quemadmodum tales *stagnationes* & extravasationes lymphæ & feri ad diversos *occultos* morbos, ex parte etiam *hydropicos* contribuunt, quod PISO in *obs. de morb. ex serosa colluvie* quadantenus probavit, ita *alii absconditi* affectus à *flatulenta* diversarum regionum & partium oppletionem & distensione oriuntur; *communis* flatulentia non raro ita intricata & abstrusa est, ut multi homines omnes ferme abdominis *absconditos* affectus *flatulentia* tribuant: non raro flatulentia *ominosos* affectus præsentat, ut causa vel in capite, vel pectore magis, quam *congruis* suis locis inquiratur, *vid. disp. STAHLII de Flatulentia*; quam sæpe hæc flatulentia cum malo *hypechondriaco* confunditur! PLATERVS *Prax. Med. Tom. 3. Lib. 2. c. 3.* confusionem flatuum cum affectu *splenis* taxat: & ipse RIEDLINVS *Lin. Med. an. 3. Novembr. obs. 30. p. 822.* asserit, quod *flatibus aliquando nimium* tribuatur: proinde *mirificum flatuum lusum* refert PECHLINVS *Lib. 1. obs. 57*; nec desunt affectus tales
intri-

intricati, cum *symptomatibus* valde absconditis stipati, veluti cum *flatibus ex utero* emissis, è *vesica urinaria* expulsis, quales generales & particulares tympanitici morbi passim ab authoribus recensentur, quorum schema vero ut plurimum admodum occultum existit.

§. IX.

E multis occultorum morborum speciminibus *paucos* adhuc hactenus commemoravimus & digito tantum demonstravimus, sed placet adhuc hanc scenam continuare, atque in ordine significare, quod pro diversitate *locorum, partium & regionum* corporis diversi *absconditi morbi* & morborum *causales* respectus inveniantur & tandem detegantur, adeo ut *fluidæ & solidæ & continentes & contentæ & mobiles & immobiles & coherentes & sinuosæ, cavernosæ, vasculosæ &c.* partes causas & sedes talium morborum subministrant: quod itaque regionem *Capitis* attinet, tunc *intrinsecus* multiplices *Cerebri* & partium eo pertinentium, velut *membranarum, vasorum sanguiferorum, processuum, nervorum, sinuum, ventriculorum &c.* alterationes morbosæ ad tales morbos contribuere possunt & solent: Diffusum opus esset talem *Pathologiam Cerebri* conscribere, eoque *singulos raros* affectus colligere, qui ab omnibus ferme observatoribus *comparatè* annotantur, inde *Cerebri* nimia *humiditas* & sic dicta *debilitas*, aut nimia *siccitas*, *induratio*, *petrificatio*, *exulceratio* &c. *membranarum constrictio*, *dilatatio*, *extensio*, *disruptio*, *fungosa* in *cerebro* huiusque confiniis *excrefcentia*, *humorosa stagnatio* in *cerebro* & circa illud, *bydrops cerebri*, sanguinis *stagnatio* in *vasis*, *varicosa* horum *oppletio*, *polypi cerebri*, (de quibus *supra*) *deliquatio* & *secessio cerebri*, *deformis qualitas*, ni-

mila mollities illius, vermes in cerebro, laceratio, calculi, callus, vomica, tubercula, abscessus, apostemata, sphacellus, gummata, fissuræ, depressiones, nimia inflatio &c. quales intricatas cerebri morbosas afflictiones descripserunt MONTAGNANA *de Cerebri Ægitudine Consil. i. sq.* BAL-
LONIVS *in Epidem.* HILDERHEIMIVS *de Cerebri ac Ca-
pitis morbis internis,* IASO PRATENSIS *de Cerebri Mor-
bis* WILLISIVS *Patholog. Cerebri,* MORONVS *di-
rectorio med. practico & de affectibus implicatis,* & plu-
rimi observatores, qui selectas mirabilium casuum hi-
storias compilarunt: ex quibus titulis mox inclarescit
quam variæ causæ intricatæ & occultæ, abstrusos capitis
& cerebri præc. morbos provocare queant; Et quid di-
camus de plurimis *oculorum* affectibus, quorum quidam
magnum numerum colligunt, ast plurimorum, si non en-
tia præter necessitatem augent, neque *formam*, neque *cau-
sam* recte agnoscunt, quin potius magnis *conjecturis* illos
dijudicant, ut de plurimis ne credulitatis quidem juramen-
tum conscientiosus ac peritus arbiter præstare valeat: idem
etiam judicandum erit, de *aliorum sensoriorum* organo-
rum capitis diversa afflictione, siquidem in variis sinubus,
cavitatibus, antris, meatibus, modo humorum *stagna-
tiones*, modo plenariæ *obstructiones*, modo latitantes *ab-
scessus & vermes*, modo concrementa *fungosa* aliaque con-
tingere & variis vexatis ac obscuris morbis ansam præbe-
re solent, qui non modo partem, quam obsident, sed &
universum *caput* variis *intricatis* molestiis & symptomati-
bus afficiunt: Ejusmodi affectibus annumerandi veniunt
latitantes *fistulosi & sinuosi* abscessus intra *varias capitis ca-
vitates*, ut & maxillam inferiorem & superiorem, sive re-
cepta-

ceptacula dentium abeuntes, qui successive tabidum & hecticum morbum, aliquando rheumatico-erysipelaceo-spastico-febrilem affectum provocant & tandem sub confuso tali schemate ad funestum eventum transeunt: in *palato* aliquando excrescunt *fungi*, in infundibulo polypi, verrucae, aliaque concrementa callosa, cartilaginosa: notabilem historiam fungi palati describit RVYSCH *obs. chir.* 48. 49. *Mictum fungorum* proferunt *A. N. C. Dec. 1. an. 6. 7. obs. 81.* de fungo vaginae uteri vid. TULPIUS *Lib. 3. cap. 33. 34.* de Fungo scirrroso auris vid. HILDANUS *Cent. 3. obs. 1.* (sed hæc de fungosis concrementis incidenter etiam allegare placuit:) ita aliquando reperitur palati *hiatus* & *lacuna*: nonnunquam inveniuntur miræ exulcerationes asperæ arteriæ, qualem MARCELL. DONAT. *Lib. 3. c. 1.* refert: ut & *carunculæ*, *polypi*, *colli* aliaque præternaturalia concrementa, quæ respirationem ac vocem sufflaminant: interdum homines redduntur aut plenarie *aphoni* aut *semivocales* a nervi recurrentis a Galeno dicti, qui vocalis etiam nominatur, guttur perreptantis ad laryngem devenientis, *qualicunque læsione* s. contusione, s. refrigeratione, s. incisione, s. relaxatione & paralyfi vid. COLUMBUS *anat. Lib. 8. c. 2. & Lib. 14.* GALENUS *Lib. 5. de usu partium c. 6.* AMATUS LUSITANUS *Cent. 2. cur. 70.* AVICENNA *t. 3. fen. 4. tr. 2. c. 10. & X. 3. tr. 2. c. 1.* inde *raucedines incurabiles* oriuntur. vid. DIEMERBROECK *obs. & curat. med. 9.* BORELLUS *Cent. 4. obs. 27. 29.* RIEDLINUS *Lin. Med. An. 5. Mayo obs. 27. p. 524. A. N. C. Dec. 2. an. 8. obs. 14.* talem *absconditam raucedinem* ab haustu frigidae cerevisiæ recenset WIEL *Cent. 1. obs. 27.* Similes affectus occulti & causæ tales in *æsophago* observantur, inde *æso-*
phagi

phagi *angustia a glandulis tumefactis* RVYSCH *Advers. decad. I. advers. 10. œsophagi paralysis* enarratur a WIEL Cent. 2. obs. 27. *de œsophagi induratione* vid. A. N. C. Dec. I. an. 4. 5. obs. 67. MARCELLUS DONATUS Lib. 3. c. 8. *de œsophago cartilaginoso* vid. A. N. C. Dec. I. an. 3. obs. 170. *de œsophago obstructo* vid. RIVERIUS Cent. 3. obs. 71. HILDANUS Cent. 6. obs. 34. *de callo œsophagi* BENIVENIUS c. 36. ut aliorum occultorum morborum & similium causarum non reminiscamur! interim placuit tantum specimen quoddam succinctum subministrare, quo demonstremus quam immensus sit numerus talium affectuum atque causarum, de quibus præsens nostrum thema differit: imo placuit insuper ex innumeris testimoniis observationum valde *compendiosum* tantum selectum annotare, cum campus talia fusius tractandi amplissimus & diffusissimus existat: attamen laudabili studio IOH. MAURITIUS HOFFMANNUS in *disquisitione corporis humani anatomico-Pathologica* pro diversitate partium corporis tales morbos & causas explicavit.

§. X.

Sicut modo in *principe* ac *suprema* corporis regione & parte *speciminis* loco multiplices morbos & causas morbosas latitantes tradidimus, ita omnium *reliquarum* corporis partium *similes* morbi & causæ recenferi possunt: ast quoniam nostrum institutum fuit *succincta* annotatione morbos occultos indicare; ita nemo a nobis juxta rationem *officii* & *propositi* præsentis diffusam *historicam*, *ætiologicam* & *practicam* deductionem desiderare poterit: interim adhuc significamus, quod in media & infima cavitate corporis similes morbi & causæ occurrere queant: ita enim

enim constant observationes variarum deformationum cordis hujusque auricularum, cordis inversi, uno thalamo præditi, officulis & calculis, callis, cartilaginosis, fungosis &c. concrementis instructi, cordis ulceris, nimia pinguedine obtecti & aggravati, nunc prægrandis, alibi valde gracilis, perversæ ac deformis structuræ vasorum sanguiferorum ad cor pertinentium: Et quæ non absconditæ calamitates *pulmones* affligere solent! quam sæpe *concretiones pulmonum* cum *pleura* & *diaphragmate* occultos tales morbos causantur, quæ non varia specimina insolitarum & absconditarum afflictionum *ventriculum*, *mesenterium*, *Pancreas* &c. &c. corripere solent: quam diversa intricata specimina *Tumorum* abdominis aliorumque locorum & membrorum corporis occurrunt! quæ non absconditæ concretiones *fungosæ*, *tuberculosæ*, *offescentes* &c. in *juncturis*, *ligamentis*, *tendinibus*, *vasis sanguiferis*, aliisque *canalibus* oriuntur! quam absconditum interdum est schema *Dolorum*, ut ea propter iterum varii homines fascinationes accusare soleant, præc. si nonnulli tales dolores in apertos abscessus mutantur, e quibus insolita materia, velut *capilli*, *calculi*, *vermes* &c. educuntur, quales intricatos abscessus SEVERINUS in *tr. de recondita abscessuum natura* illustravit & explicavit: huc referimus *implicatos* affectus valde *dolorificos*, *rheumatico-artbruticos* in hominibus *obstinatis*, & *morosis pertinacibus* obvios, qui aliquando in *contracturam*, *ariduram*, *paralysin*, *spinam ventrosam* aliosque intricatos affectus convertuntur; vnde *atrophia*, *tabes*, *hectica*, *marasmus* originem trahunt, quales affectus iterum utpote, *occulti* & *abstrusi incantamenti*

E *perpe-*

perperam adscribuntur: Et quam frequenter *ſin* ejus
modi affectibus a medicis, ne nihil dixiſſe videantur, *de-*
bile genus nervoſum, utpote grande aſylum accusari ſolet!
ut de fallaci tali judicio illud valeat aſſertum, quod GREG-
GOR. HORSTIVS in *Epist. ad ECKHOLDVM* profert.
de occultis & latentibus morborum cauſis, quod hoc vel illud
individuum attinet, anceps ſæpe eſt judicium: Ex hæcenus
dictis vero ad minimum in factò pateſcit, quod *omnes*
corporis humani partes occultis morbis ſubeundis ob-
noxia ſint, ſive *fluida* ſive *ſolida*, ſive tubuloſæ ſ. con-
ſiſtentes, ſive denſæ, ſive teneræ, ſive mobiles ſ. immo-
biles & quæcunque aliaſe exiſtunt differentiaſe: Et quid
de *Spirituum Morbis* dicamus! non enim quidem nulla
ſunt prædicata! aſt oculatiſſimi etiam ſpirituum viſitatores
& ſpectatores errant in occultis: quare circa fabulas tales ac
gerras haud moram neſtere cogitamus: paucis adhuc an-
notamus quod morborum *occultorum* immenſa congeries
commemorata occurrat in plurimis *recentioris* ævi obſer-
vatoribus, adeo ut tales caſus *inſoliti* & admirandi fatiſe
ſæpe pro themate & objecto obſervationum colligenda-
rum reputentur, iuxta illud *je verſehrter, je gelehrter* & vi-
ce verſa: & ita etiam ſpiſſum ac diffuſum opus *Anatomia*
Practica BONETI quoad plurimam partem occultos tales
perhibebit morbos, ut in comparatione ad reliquam ſcien-
tiam & evidentiam Medicam cum Philoſopho illo excla-
mare debeamus o quantum eſt, quod neſcimus! interim
de occultis, occulta ſæpe & obſcura in foro Medico cir-
cumvolant judicia. Paucis adhuc mentionem facimus
morborum ex *Faſcino* aut *incantamentis*, qui quoad *ſigna*,
modum fiendi & *effectus* magnam obſcuritatem comple-
ctun-

Etuntur, quare non raro alii morbi intricati, complicati, confusi, corrupti &c. fascino adscribuntur: interea etiam morbi ex fascinatione nati utique valde occulti deprehenduntur, quamvis illi, qui omnimode vim incantamentorum *abnegare* contendunt, mirifice se torqueant, ut aliqualem *perspicuam naturalem* causam proferre queant, quæ ætiologica tamen occupatio, magis obscura, occulta, abscondita & ridicula communiter existit: interea vero *tales* morbi prudenter discernendi sunt, ab illis, qui in corrupta & inquieta phantasia fundati, sed perinde *æque intricati* & absconditi sunt, quales affectus peculiarem requirerent explicationem, sed suffecerit illorum brevissimam memoriam iniecisse.

§. XI.

Posteaquam brevi annotatione varios morbos occultos, quoad *genera & species*, nec non quoad diversas corporis humani *regiones & partes* indicavimus, ita eadem *succincta* manuductione jam de *signis & causis* talium morborum agere placet: in *præcedenti* disquisitione *sparsim* utraque tractatio observata fuit, quare *pauca* adhuc addenda erunt. *Signa* quod concernit, tunc illa ab iisdem authoribus proferuntur, quorum superius a nobis mentio facta fuit; & quamvis eadem ut plurimum e *contagiosis*, epidemiorum, venenatorum morborum &c. classe derivent, tamen juxta nostram explicationem *innumeri* alii affectus, qui hujus generis haud sunt, considerationem & conciliationem merentur: hæc *abstrusa* sunt respectu *ægræ* & deinde respectu *medici*; ægri ipsi interdum exclamant, sie könnten aus ihrer Krankheit nicht flug werden:

nam quandoque nec perfecte ægrotant, nec regulariter sani sunt; ut plurimum varia intricata afflictionum schemata sentiunt, nunc frigent, nunc æstuant, nunc subito debiles existunt, modo paulo firmiores & robustiores sunt; nunc pulsus sano similis, nunc variabilis quoad diversas qualitates, apparet, nunc sanguis insolito & raro modo ad interiora revehitur, nunc in externam regionem inopinato effunditur, nunc excessus, alibi defectus motuum combinantur, nunc varia perversa schemata deliriorum, spasmodum, convulsionum & febrilium motuum concurrunt: nunc mirabiles sensuum in & externorum mutationes; aliquando intricatæ alterationes pulsus cordis, progressus humorum, toni & roboris partium, caloris naturalis, &c. occurrunt; interdum diversi motus, in extremos ac oppositos gradus abeuntes, oriuntur, nunc spastici, alibi paralytici, nunc convulsivi motus, nunc animi deliquia irruunt; mox anomala excretionum molimina, alibi insolitæ illarum retentiones contingunt; interdum insolitæ vigiliæ, nocturni pavores, turbulenta insomnia, angores, metus, &c. quandoque sopores, torpores, atoniæ, anæsthiæ &c. interveniunt; proinde pathemata talia non modo numero multa, sed & mirifice complicata, perverse alternantia, subito in aliena & contraria aliquando specimina se invertentia corripunt: quare in omnibus functionibus mentalibus, animalibus, vitalibus & naturalibus insolita ardua, vexata, suspecta, implicata & æquivoca signa se exserunt, ut huc valeat quod SENERTVS Pract. Lib. 6. Part. I. c. 8. eloquitur: deinde & hoc morbi occulti & maligni signum & quasi character est, quod morbi & symptomata, quæ superveniunt, sunt magna, rara & in aliis morbis non obvia:

v. g. *si accidunt animi deliquia frequentia, pulsus magna mutatio, virium prostratio & similia symptomata, quorum causæ in morbum manifestum, qui conjungitur, nullo modo referri possunt: & hæc signa tam generatim, quam respectu partium, locorum, functionum, individuorum &c. valde sunt perplexa & abscondita; ut plurimum vero talia signa sunt eximie ambigua, quæ medicus a variis causis derivare potest, in omnibus tamen dubius existit, nullaque certitudine & evidentia instructus. Quod vero causas attinet tunc easdem etiam in præcedente deductione significavimus, quarum quædam sunt *morales*, aliæ *materiales*, quædam in *humoribus* fluctuant, aliæ *ex humoribus* secedunt, nonnullæ in *solidis* partibus hærent, quædam in humorum *stagnatione*, aliæ in partium & canalium *infarctu & obstructione*, aliquæ in speciali humorum *intemperie*, quædam in partium corruptione, humorum *extravasatione*, præternaturali *concretionem* &c. consistunt; huc disponunt variæ causæ remotæ *antecedentes*, velut humorum *spissitudo*, plenitudo, *acrimonia*, viarum *densitas*, angustia, *teneritudo*, mollities, debilitas, *relaxatio*, *constrictio*, *motuum* varia *vitiosa* schemata, nimii humorum *affluxus*, strenuæ *congestionem*, *excretionum anomaliam*, *animi turbæ*, perversi *mores*, nimia & exacerbata *sensibilitas*, *connatæ* perversæ *ideæ*, prævæ *adsuetudines* in actionibus & passionibus &c: hisce remotis causis annumeramus *perversas medicationes* morborum manifestorum, unde dein occulti provocantur; quo tandem referimus *incongruas* medelas *sympatheticas*, quæ interdum *confusissimas* maximeque præjudiciosas operationes edere solent: &c.*

&c. quæ pauca sufficiunt pro *fundamentali* manuductione circa *signa & causas* occultorum morborum.

§. XII.

Ultimum superest ut adhuc nonnulla monita circa *practicam* horum morborum directionem annectamus: sed videtur mox huic conatui resistere *Hippocratis & Celsi* effatum; ille præc. in *Lib. de arte* §. 20. text. 4. ait: quod *Medicus qui sufficit ad cognoscendum, etiam sufficiat ad curandum*: aut quod ille qui morbum recte cognoscit, eundem etiam recte curare possit: siquidem in occultorum morborum cognitione magna *insufficiencia* & multus defectus occurrit: ast quoniam medicus ægrum ludicre *deserere* haud debet, ita nonnullis *generalibus* consiliis & auxiliis succurrere, ad minimum etiam illud observare debet, quod HIPPOCR. elocutus *Lib. de insomniis & de affect. Medicus aut proficit, aut non noceat*: & licet in nonnullis morbis occultis medicus spectator & expectator esse debeat, tamen interdum salutare consilio *privative* operari debet, quod positive efficere haud valet: quare PHIL. GUIBERTUS in *tr. de Medico officioso*, nec non CARRARIUS de *officio Medici erga ægrum*, ut & BOHNIVS de *officio Medici duplici, cap. de Decoro Medici* ordinant, quo medici desperatis, pertinacibus atque absconditis morbis suo studio officiosos se præbeant: nec defunt præscriptæ methodi talibus morbis medendi & subveniendi, ab illis propositæ, qui horum morborum mentionem fecerunt, quos *superius* nominavimus, ast plurimi cum *maligna* corporis infectione & *qualificata* intemperie communiter commercium habent, adeoque raro ad desideratum salutarem scopum per-

perveniant: nos iterum brevitati studentes indicamus, quod in *Cura* horum morborum providus & judiciosus medicus quædam *omittere*, aliqua vicissim *committere* debeat: *abstinere* itaque debet a præcipitata & immatura aliqujus *causæ imaginatione* & præsumptione: siquidem in ejusmodi casibus facilius aliquid *fingi*, quam pro *verosimili*, aut *vero* demonstrari potest: abstinendum præterea est a qualibet *forti*, *impetuenta* & *accelerata* evacuatione, proinde etiam a remediis & methodis *heroicis*, de quibus valet, quod in proverbio dici solet, audaces fortuna adjuvat, *Bogel friß oder stirb*; evitandi insuper sunt *multiplikes ausus* practici & *varia experimenta*, *discrepante* effectu corpus afficientia: removeantur omnia subjecta medicamentosa, *legitimum progressum* humorum turbantia, aliasque functiones ad œconomiam vitæ pertinentes offendentia, ut sunt *potentiora adstringentia*, communia *narcotica* &c. omittantur denique *tales* conatus practici, qui *nuda palliatione* succurrere videntur: Sed quoniam *positiva* auxiliorum ordinatione in hisce morbis haud *directe* & proxime subvenire potest artifex, *quamdiu* hi affectus occulti sunt, ita placet etiam hoc loco *generalem* therapiam commendare, ut videlicet pro ratione & conditione morbi in quantum plus vel minus in *malignam* prosapiam inclinat *primæ viæ* a suspectis *impuritatibus* convenienter & sufficienter liberentur, quod negotium *extra* statum malignitatis urgentis etiam mitioribus laxantibus peragendum erit, ita ut non modo *pharmaceutica* adminicula interdum ordinentur, sed etiam *dietetica* talia auxilia subordinentur, quæ sunt lenientia, oleosa temperata, lacticia, passulata, prunata,

nata, caricæ pingues, decocta hordeacea &c. deinde providendum est ne *abundantia sanguinis* in præjudicium sanitatis & irritamentum ac *augmentum* mali occulti vergat, quare pro morbi genio, gradu & statu *repetitæ* artificiales subtractiones *urgentis* superflui sanguinis profunt: observet pariter attentus & peritus artifex an quarundam *salutarium spontanearum* Hæmorrhagiarum turbæ ad *genesin* vel incrementum ejusmodi occulti morbi contribuerint; sub qua afflictione *congrua*, circumspecta, moderata & *opportuna* talium Hæmorrhagiarum restitutio & promotio multam opem promittet: dehinc Massa sanguinis in *debita temperie* conservetur, ut illius *consistentia* ac *crasis* statui *sanitatis conformis* reddatur, ne videl. sanguis *nimis crassus* & viscidus, aut *valde subtilis* & *orgasticis* commotionibus nimium obnoxius, neve vel *generali* vel *speciali* intemperie inquinatus sit: ut & opera danda est, ut *legitimus* humorum *progressus* per *omnes* corporis regiones atque partes adjuvetur, promoveatur & conservetur, ut omnes *reliquæ salutares ordinariæ & extraordinariæ* evacuationes in *congruum* ordinem convertantur, inque eodem conserventur: quodsi etiam aliquid *maligni justo* præsumatur metu, tunc talia subsidia ordinentur, quæ partim malignitati quadantenus *corrigendæ*, partim tempestive & convenienter *expellendæ* & *removendæ* quadrant: subinde assidua ratio habeatur *anomalorum moruum*, vel certas regiones & partes corporis nimis *constringentium* vel *spasmi*, convulsionibus & *pertinacibus congestionibus* affligentium, vel *necessario* & *convenienti tono* deferentium & *destituentium*: præterea opera impendenda

clenda est, quo in talibus morbis occultis *vires congruæ præsto* sint, neque deficient & languescant, neque alio modo dilapidentur & prosternantur: ast etiam prospiciendum est, ne tales vires *abusiva & irregulari* motuum applicatione cum magno vitæ præjudicio consumantur: perite denique & judiciose in hisce affectibus *aquæ subterraneæ* adhibeantur, ne cæco *empiriæ* ausu indiscriminatum ad hoc asylum aliqui confugiant, quasi in talium aquarum usu ultima spes ac fiducia occulta hæreat: id quod etiam de cura cum *Lacte & sero lactis* valet; quibus hodiernum multi abutuntur, dum ad hoc asylum ardente & præcipiti ausu confugiunt, quando indisquisitione talium morborum ad capo finis terræ pervenerunt: Plura hisce considerationibus addere, nec tempus, nec locus, nec etiam necessitas & scopus noster requirit: suffecerit juxta institutum & promissum nostrum huic themati satisfecisse: exercitata ingenia vestigia nostra legere possunt; quare claudimus rivos & DEO T.O.M. pro præstito almo auxilio in intricato hoc themate explicando humillimas offerimus gratias, insuperque precamur, ut omnibus tam manifestis, quam latitantibus humanis imbecillitatibus & afflictionibus ipse occulta sua gratia & auxilio subveniat, eoque ipso salutari effectu occultum auxilium cœleste manifestet, quo gloriam illius perenni ardore animi concelebremus, id quod nostrarum actionum verus & ingenuus semper esse debet

FINIS.

NOBILISSIMO DOMINO
CANDIDATO.

S. P. D.

PRÆSES.

CHRYSOLOGVS *Serm. 20. scribit: Gubernatoris peritiam non probat temperies serena, sed procellosa tempestas: aura blandiente navim regit ultimus nauta, in confusione ventorum primi quaeritur ars magistri:* hoc effatum commode ad casus medicos applicari potest, quorum quidam satis leves, plani, simplices & sereni, alii vero perquam procellosi, anfractuosi, spinosi & confusi videntur, in illis agnoscendis & dirigendis artifex debioris iudicii satisfacit, in hisce sæpe acutum iudicium multum difficultatis & absconditæ qualitatibus reperit: huc quadrat effatum AMBROSII *Lib. I. Hexaem. cap. 8. Infirmitas corporis sobrietas est animi* quod etiam tali interpretatione, sensu & respectu accipi potest, infirmitatem videlicet corporis majorem & implicatiorem, requirere etiam animum magis sobrium, quo talium infirmitatum formas & causas curatius indagare & luculentius explicare queat: haud enim iudicii exacti & ingenui documentum est, si in arduis talibus casibus phantasia lusu suo fabuloso & poetico negotio-

gotiosa est, variaque fingit ac pro oraculo declamat, quæ fungum pro cerebro proferunt, ut satis sæpe cruda talia commenta & phantasmata sobriis mentibus primo intuitu manifesta & suspecta sint: quorsum quadrat quod B. LUTHERVS in der Kirchen-Postill *Festo Barbaræ* duriori stylo ac eloquio profitetur. Die Legende von St. Barbara wollen wir fahren lassen, dann kaum eine Lausigere in den ganzen Legenten-Buch zu finden, als eben diese: es ist alles erstunken und erlogen = = = es ist alles mehr poetisch und einer Fabel ähnlich: idem sentiendum est de varia scabiosa & pediculosa nonnullorum phænomenorum, experimentorum, effectuum & præc. affectuum morbosorum intricatorum explicatione: quæ magis veritatem obscuram reddit, insuperque efficit, ut varia pro occultis declarentur, quæ tamen, ingenuis neque corruptis animis sub attenta scrutatione clara & perspicua evadunt: unde mundus regitur opinionibus & curiositatibus inutilibus: B. DANNHAVERVS in *Lacte Catechet. Part. IV. p. 169.* dicit: Unsere Bücher stincken = was aber fremde Götter schreiben, das sind lauter Evangelia, dadurch junge, zarte, fürwitzige Gemüther die noch keine Discretion bey sich haben, leichtlich mögen verführet und angesteecket werden: & quod B. FRANCKIVS de defectibus in Pædagogia Academica studii Theologici dolet in *Lectationibus Paræneticis Part. IV. p. 33.* quando edocet & indicat: es ist auch mir und andern so gut nicht worden, daß wir, wann wir auf die Universität kommen, darnach von Zeit zu Zeit weiter eine Instruction bekommen hätten, wie wir unsre Studia anfangen und führen solten: Es war das zu der Zeit eine unerhörte Sache: Insgemein wann man jemand um Rath fragte, hieß es, der Herr besuche meine

Collegia und das war alles was einen gesagt wurde: idem-
sæpe in aliorum Studiorum campo & castro quiritare o-
portet: hinc illæ quærelæ, quod tot obscuritates multo-
rum mentes obnubilaverint, ut loco rationum & demon-
strationum luculentarum, occulta insomnia ingeniis vel-
ut phasmata, chasmata & spectra obversentur, exinde sin-
ceris scientiarum & artium arbitris facile illucescit, quo-
modo simplex & perspicua veritas sæpe obscuris & i-
maginariis conceptibus & torturis contaminata sit, unde
evenit, ut multi qui magis illuminati ac distinctis conce-
ptibus præditi sibi videntur, cæci existant & in occultis
titubent: POLYDORVS VIRGILIUS *Lib. 2. de rer. inven-
tione c. 11.* ait: *Chinenses duos habere oculos, Europæos u-
num; quot hominum est reliquorum cæcutire:* Equidem
satis convictus agnosco, quod multi etiam Europæi, sub
speciosa scientiæ & experientiæ gloria & affectata evi-
dentia latitent & cæcutiant: quo plus curiositatis eo plus
obscuritatis, *si cæci essetis, non essetis in vitio Iob. 9, v. 40.*
ast cæcus cæcum ducit, utrique vero in tenebris ambu-
lantes in puteum erroris & fallaciarum incidunt: *Veritas
est amica simplicitati cap. Veritatis 14. X. de jur. jur.* nec
indiget microscopiis, quibuscum phantasia pactum inivit;
quo quid est occultius, eo non raro curiosius, sed sæpe et-
iam stultius! Occulta judiciose sunt tractanda: nec desunt
qui in occultis phænomenis plus quam par est dæmones &
abstractos vires accusant iterumque in alio peccant ex-
tremo, proinde ex superstitione & credulitate sæpe vano
Zelo contra incantamenta pugnant, quibus otiosis & su-
perstitiosis exorcistis illud arcanum commendandum est,
quod profert B. LVTHERVVS in *Explic. X. Præcepti
vid. Opp. Lips. edit. Tom. IV. p. 19. b.* Nimm ein gut
Eichen

Eichen Kreuz und heilige ihnen mit guten Schlägen den Rücken, so wirst du sehen, wie du mit diesen Finger Gottes wirst Teuffel austreiben. Sed satis de occultis! Tu Nobilissime Dn. Candidate quamvis de occultis morbis publico Inaugurali specimine differere constitueris; tamen in occultis hactenus inter nos haud versatus es, sed pro reliqua serena indole satis conspicuus fuisti: de vento dicit Salvator Iob. III. v. 8. *Ventus quovis flat, ejusque sonitum tu audis, sed unde veniat aut quo abeat, nescis* inde patet quod in multis scientiis naturalibus docta valeat ignorantia & multa occurrant occulta: o quantum est, quod nescimus! Tu illis in naturalibus scientiis accensendus es, de quibus valet illud Apostolicum Ephes. IV. 14. *ne simus amplius pueri, qui omni doctrinae vento fluctuemus ac circumferamur, hominum versutia, qua nos malitiose ad fallendum adgrediuntur*: ab eo enim tempore quo Academiæ nostræ innotuisti, dona & lucem ingenui tui ingenii non sub modio posuisti, sed in addiscendis egregiis scientiis & artibus satis clarum Te præbuiisti, tenebrasque effugisti: caliginem mentis in agnoscendis doctrinis sedulo evitaisti, nec in verba magistri jurasti, nec a baculo ad angulum argumentari didicisti, nec authoritatis glaucomate te excecari permisti, sed negotia tua in luce tractasti: per aliquot annos nobis exhibuisti hujus elogii testimonia, siquidem sedula studii Philosophici & medici tractatione, variisque egregiis exercitationibus academicis inter nos comparate inclaruisti, indeque profectus in scientia & capacitatem in arte medica exercenda laudabiles affecutus es, ut haud in occultis latitare, sed omnibus in utroque studio clarum ac idoneum Te præbere possis: ita enim sub di-

vina directione non modo occultos morbos dijudicare,
sed reliquis etiam consilium & auxilium securum & sa-
lubre ferre didicisti : hanc egregiam capacitatem ornat
insuper modesta mentis Tuæ qualitas : Quod reli-
quum est de honoribus Doctoralibus, iutique promeri-
tis, quos assequeris, animitus gratulor, rogoque ut di-
vina Clementia Te constanter ut Filium lucis & ho-
stem tenebrarum conservet, animum tuum in lucida
veritate conservet & confirmet, & ut ipse tenebras opi-
nionum discutere & expellere adjuves animum ac vires
largiatur : Cæterum constanti robore mentis & corpo-
ris Te instruat, efficiatque ut omnia ad pia vota saluber-
rimis progressibus Tibi eveniant, neve multi in Praxi
Tibi morbi occulti accidant, sed quo sub reliquo la-
borum successu Tu magis magisque inclarescas, per-
petuaque cœlesti benedictione fruaris, Vale. Dab.

Halæ Magdeb. VI. Nonar. Octobr. A. O. R.

